

399

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

76

SZERKESZTI

GAAL MÓZES

FŐGYMNASIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

1901

NYOLCZADIK ÉVFOLYAM.

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

ced.

TARTALOM-JEGYZÉK.

A) Szöveg.

	Oldal		Oldal
I. Irányezikkek.			
<i>Gaal Mózes.</i> A feltámadás ünnepén	433	<i>Gaal Mózes.</i> Piros pünkösd napján	545
" " A kerítés mögül	705	" " Szegény gyermekek nyaralása	673
" " A megváltó születése napján	193	" " Szilágyi Dezső	722
" " A vizsgálatok előtt	593	" " Vörösmarty Mihály emlékezete	113
" " Az ifjúság zászlaja	497	II. Regények, elbeszélések, rajzok, leírások.	
" " Évforduló	625	Az aranybánya, olaszból fordította <i>Sebők Henrik</i>	23
" " A vértanúk ünnepén	17	<i>Balkányi Kálmán.</i> A kártyás	388
" " Az osztálytársak fillérei	257	<i>Bársony István.</i> Boldog idők	614
" " Eötvös Károly	129	<i>Bernáth Lajos.</i> Latin nyelv országa	648, 664, 684
" " Pályaválasztás	577	<i>Bulwer:</i> Pompéji pusztulása, átdolgozta <i>Gaal</i>	
" " A foot-ball halottja	513	<i>Mózes</i> 8, 19, 34, 50, 66, 82, 98, 130, 146, 164,	
" " Az «üldözött»	33	177, 195, 211, 227, 242, 258, 275, 292, 307,	
" " Debreczeni gyorsíró	305	322, 339, 354, 376, 385, 402, 419, 439, 449,	
" " Emlékezünk meg Czuczor Gergely-		467, 481, 498, 514, 531, 546, 561, 579, 594,	
ről	161	610, 627, 642, 659, 675, 691, 706, 724, 738,	
" " Egy budapesti gimnázium multjából	417	754, 770, 786	
" " Háladatosság	289	<i>Daudet Alfonz.</i> Az áruló gyermek, fordította	
" " Idősebb Pálffy János gróf	49	<i>Tonelli Sándor</i>	772
" " Légy szerény	273	<i>Eötvös Károly.</i> Az utolsó Palásthy	180
" " Megszökött egy diák	321	" " Mikor a Megváltó született	197
" " Tavaszi napsugár	401	" " Vörösmarty	135
" " Utóhangok	145	<i>Erdei Károly.</i> A komáromi várban s a Pál-tanyán	408
" " Zichy Géza gróf	225	<i>Fermé Albert.</i> Egy kutyaharapás	808, 821
" " Gyermekek között	689	<i>Gaal Mózes.</i> Két karácsony-e-ete	202
" " Gyűjtő buzgóság	1	<i>G. J.</i> A fura nagybácsi, francia után	508
" " Halottak napján	81	<i>Gobineau.</i> Michelangelo	342
" " Hamis becsvágy	609	Gül Baba meséi	88
" " Játék délutánok	97	<i>Leopold Alas.</i> Isten veled Riska, fordította	
" " Józanság és lelkesedés	817	<i>Szalay Emil</i>	584, 599
" " Irányelvek	801	<i>Mocsáryné Fáy Mária.</i> Bombay	186
" " Imre Sándor	241	<i>Multatuli.</i> Perui mese, fordította <i>Gábor Ignác</i>	
" " Irányi Dániel emlékezete	529	405, 422	
" " Kezdődik a munka	769	<i>Nógrádi László.</i> A koldusok	830
" " Kirándulási alap	353	" " Ébredés	517
" " Leszámolás	209	" " Falun	765
" " Magyar remekírók	753	" " Hangok a pusztán	582
" " Megjavulás	465	" " Hangulatok	630
" " Mikes Kelemen	657	" " Két történet	262
" " Nagyboldogasszony napján	737	" " Két veréb	732
" " Negyvenezer költő	65	" " Mikor a kis kertben temetnek	797
" " Negyvenéves találkozó	785	" " Szüret	44
" " Olvasmányaink	337	" " Vasárnap reggel	748
" " Pihenés	641		

	Oldal
Nógrádi László. Viharban	185
Oláh Gábor. A világjáró diák	284
Roboz Andor. Hamuka	230
Sienkiewicz Henrik. Muzsikusz Jankó, fordította Schantzer Margit	712, 726
Solyomossy Sándor. A bóra és sirocco	549, 567
Tevelő Mihály. Csillaghullás	788
Tolstói Leó. A rozsszem, fordította Vértes József	54
„ „ Az arany, fordította Vértes József	359
„ „ Az ördög szolgája, fordította Vértes J.	461
Vasárnapi emlékek 436, 454, 470, 484, 501, 523, 536, 551	
Verne Gyula. Az új hazában, fordította Zsigány Árpád 2, 26, 40, 56, 71, 91, 107, 138, 154, 168, 182, 204, 216, 234, 245, 266, 280, 298, 314, 328, 345, 361, 379, 391, 410, 424	
Vértes József. A halál, francia után	670
Wasylkiewicz V. Miért kopac Szent Péter?	264

III. Költemények.

Arany László. A szökevények	306
Baja Mihály. Két ajándék	258
Baksay Sándor. Részlet az Ilias XXII-ik énekéből	434
Baksay Sándor. Részlet az Ilias XXIV-ik énekéből	564
Bartók Lajos. Várjáték Petőfit	402
Bernáth Lajos. Petőfi szülőházánál	418
Dalmady Győző. God save the queen	275
Dömény József. Megjött az én kicsiny fecském	530
Dömötör Pál. Isten senkinek sem marad adós	690
„ „ Kraljevics Márkó és Kosztadin bég	818
Endrődi Sándor. Pál úr és a kert	670
Erdei Károly. Egy kis fiu emlékére	290
Farkas Antal. A haza	2
„ „ Az én kis halottam	82
„ „ Balogh Ádám nótája	514
Féleki Sándor. Pacsirta dal	597
Fejes István. A tarpataki völgyben	674
Gaal Mózes. Ha meghalok	787
„ „ Magyarország ujjászületése	369
„ „ Vörösmarty szelleméhez	114
Gulyás József. A csányi dombon	226
„ „ Kossuth nótája	460
Gyökössy Endre. A ki voltam . . .	180
Jakab Ödön. Az irgalom	210
„ „ Névtelen hős	50
„ „ Piski mellett	738
Kozma Andor. Lafontaine meséiből	466
Lakatos Andor. Vasárnapi történet, németből	658
Longfellow. Hajnalban, fordította Szász Béla	642
Mindennapi kenyér	342
Móra István. Útravaló	802
Mosdóssy Imre. A magyar diákokhoz	546
„ „ Emléksorok	98
Oláh Gábor. Az én kis barátomnak	678

	Oldal
Oláh Gábor. Byron arezképéhez	34
„ „ Húsz esztendő	387
„ „ Ünneppárók	484
Palógyi Lajos. Egy tündérről	164
Paraskhos Achilles. Krisztus és a gyermek, fordította Hegedüs István	626
Sátherberg. A vándor madarak, fordította Góbi Imre	723
B. Sennyey László. Vigasztalás a magyar szabadsághoz	498
Szabolcska Mihály. Boldog, a ki sirni tud	194
„ „ Dal az anyai csókról	194
„ „ Hegyek közt	706
„ „ Imádság	194
Tennyson Alfréd. A patak, fordította Jánosi Gusztáv	754

IV. Irodalomtörténet, természettudományi cikkek, ismeretterjesztő közlemények.

Balassa József. Vörösmarty nyelve	127
Bán Aladár dr. A finn népköltészet	452
Benedek Elek. A székely népbaldaról	152
Enderes Aglúja. A fecske, átdolgozta Vértes József	567
Fazekas Mihály emlékezete	69
Gyöngyössy László. Arany János 680, 700, 714, 728, 742, 758, 776, 790, 803, 818	
Hankó Vilmos. Kempelen Farkas sakkozó gépe	534
Jancsó Benedek. A tudomány hőse 442, 456, 472, 486, 504, 519, 538, 555, 570, 586, 602, 617, 634, 651, 668	
Kertész Kálmán. Az ehető madárfészkekről	103
Külföldi egyetemek	693
—l.—s. Benedek Elek könyve	149
Lévay Ede dr. Elektromos tűnemények a légkörben	540
Magyar viselet	570
„ „ az Árpád-házi királyok korában	86
„ „ az Anjouk korában	149
„ „ a Hunyadiak korában	244
„ „ a kuruczkorban	317
Márcezius 15.	371
Norvégiából	389
Oláh Gábor. Tóth Ede	348
Rakodczay Pál. Hogy kell szavalni a «Vén cigány»-t?	220
Regőczy (Ecner) Győző. Molière «A tudós nők» című vígjátékáról	597
Rencz Sándor dr. Vörösmarty, mint drámaíró	124
Serpa Pinto	250
Siklódý István. A magyar stíl	229
Still Nándor. Az ausztráliai államszövetség	489
„ „ A színes óról	357
„ „ Vázlatok a tenger világából 294, 310, 324	
Szivós Béla. Képek az állatvilágból:	
„ „ A gorilla	645

	Oldal
Szivós Béla. Képek az állatvilágból:	
„ „ Az orángután	661
„ „ Az elefánt	677, 695
„ „ A tigris	709
„ „ A róka	730, 740
„ „ A vadállatok szelidítéséről	762, 780
„ „ Két tengeri óriás	794
„ „ Óriás teknősök	828
„ „ Roppant madarak	811
Szitnyai Elek. Önképzés és önröntás	102
Sylvia. A meduzák	134
„ „ Az írás története	6, 29
Tarczai György. Írók és művészek Boeckay és Bethlen udvarában	213
Vértes József. A magyar országgyűlés küldöttsége Bécsben	373
„ „ A szolnoki csata és hőse	360
„ „ Verseghy élete	824
Viszola Gyula dr. A rákosi szántó dala és a Szózat ellendala	261
Vörösmarty Mihály emlékezete	113
Vörösmarty Mihály élete	115
Vörösmarty, mint elbeszélő költő	122
Vörösmarty, mint lírai költő	125
Vörösmarty, mint ember	127
Wonaszek A. Antal dr. Az ógyallai csillagvizsgáló	38
„ „ Elmélkedés az esőről	503
„ „ Honnan pótolja napunk a maga hőkisugárzását?	278

V. Képmagyarzatok, vegyes közlemények.

A boerok Budapesten	632
A budapesti népszínház jubileuma	60
A Drackensberg-szoros Transzvámban	525
A Kisfaludy-Társaság két új tagja	365
Apróságok Szilágyi Dezső életéből	733
Apró vonások Vörösmarty életéből	170
A székesfehérvári Vörösmarty-ünnep	166
A «Szigligeti» színház» Nagyváradon	61
A szépművészeti múzeum	328
A támadás	328
A Tanulók Lapja és a Vörösmarty-szobor	383
Az ifjúsági tornaverseny	590, 606
Az új angol király	290
Balassa József. Halász Ignác	477
Bethlen Gábor szobra	622
Blaha Lujza	74
Bulwer	300
Czinka Panna	141
Csárda előtt	264
Diákszólások	13
Erődi Béla dr. kitüntetése	357
Erzsébet királyné gödöllői szobra	589
Fejérváry Géza báró	757
Finnországi képeinkhez	750
Fodor József	428

	Oldal
Frigyes német császár özvegye	746
Gondolatok, eszmék, ötletek	106
Három szobor	24
Isaszegi honvédelem	806
K. A. A nagyenyedi Bethlen szobor	378
Korányi Frigyes	509
Kossuth Lajos szalontai szobra	782
Kukoricza-törés	813
V. László leánykérő követsége	296
Dr. Magasházy Antal. Francia tanfolyam	477
Makai Emil	748
Mádi Kovács György	684
Muzaffer-ed-din, a perzsa sah	11
O. G. Disznótor Debreczenben	327
Országos ifjúsági tornaverseny	574
Paulini Jenő. Érdekes apróságok nagy férfiak életéből 12, 23, 45,	94
Pulszky Ágost	827
— s. Erkel Sándor	55
Sárffy Aladár dr.	248
Szilágyi Dezső	722
Tolstói Leó gróf	453
Vadászat éjjel villamos fénynél	750
Vértes József. Az obsitos	248
„ „ Holdfeljött a karámban	712
Verdi arezképéhez	332
Viktória angol királynő	274
Vöröskő vára	61
Vörösmarty ünnepek	141, 157
Zakariás Sándor. Magyar bélyeggyűjtő	250
„ „ Május havi ujdonságok	605
„ „ Junius havi ujdonságok	666
Zalka János	284
Zivatar után	829

VI. Zene.

Recht Sándor. Képek a zenevilágból	12
„ „ Erkel Sándor	74
„ „ Néhány szó a zenés miséről	206
„ „ Iskolai énekkarok	493
„ „ Elmélkedés a zenetanulásról	573
„ „ A hegedű	654
„ „ Zichy Géza gróf, mint zeneszerző	269
„ „ Verdi emlékezete	318
„ „ Káldy Gyula	396
„ „ Iskolai énekkarok	430
„ „ Farkas Ödön operája	75
„ „ Vörösmarty zene-irodalmunkban	128

VII. Állandó rovatok.

Az iskola világából. — Irodalom. — Vegyesek. — Sakkjáték. — Fejtörő. — Szerkesztői telefon minden egyes számban.

B) Képes rész.

	Oldal		Oldal
I. Arczképek.		II. Műtárgyak.	
Arany János	761	Hunyadi János szobra (Tóth István)	17
Arany János utolsó arczképe	819	Boesky István szobra (Holló Barnabás)	24
Arany Jánosné	715, 793	Szent Gellért szobra (Jankovics Gyula)	25
Arany Juliska	793	Halottak estéje a budapesti kerepesi temetőben (Góró L.)	87
Blaža Lujza	74	Vörösmarty szobra	119
Bulwer Eduárd	301	Vörösmarty elszavalja a «Fóthi dal»-t	120
Byron	34	Kisfaludy K. rajza «Cserhalom»-hoz	122
Corsan d'Avendano Gábor	417	Czinka Panna (Greguss Imre)	137
Czuczor Gergely	160	Vihar előtt (Wagner Sándor)	185
Csajághy Laura, Vörösmarty Mihályné	117	Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket	193
Deák Ferencz	375	Éjféle mise (Jantyk Mátyás)	201
De Wett András	629	Bethlen érme	215
VII. Edvárd angol király	291	Bethlen Gábor udvara (Lotz Károly)	216
Erkel Sándor	55	Ujév	217
Erődi Béla dr.	357	Az év utolsó órájában	221
Eötvös Károly	129	Geyer Stefi hegedűművész (Thury Gy.)	231
Fejérváry Géza báró	758	Hazafelé (Bruck Lajos)	233
Fodor József	429	Tolna-szántói típusok és viseletük (Paczka F.)	237
Frigyes német császár özvegye	747	Az obsitos (Illés Antal)	253
Hegedűs Sámuel	475	A csárda előtt (Pataky László)	265
Ibsen Henrik	389	A támadás (Isto)	329
Imre Sándor	241	Szécsi Dezső önfeláldozása (Molnár József)	341
Káldy Gyula	398	A vásárfia (Szobonya Mihály)	343
Korányi Frigyes	510	Irányi Dániel síremléke (Kallós Ede)	530
Kossuth Lajos	373	Erzsébet királyné gödöllői szobra	585
Kőrösi Csoma Sándor	443	Bethlen Gábor szobra (ifj. Vastagh György)	613
Lafontaine János	466	Holdfeljött a karámban (Grünwald Béla)	713
Mádi Kovács György	684	Kossuth szobra Nagy-Szalontán	775
Mikes Kelemen	657	Mátyás anyja (Lotz Károly)	777
Molière	598	Toldi Miklós alakja a budapesti Arany szobron	803
Muzaffer ed-din, perzsa sah	11	Piroska alakja a budapesti Arany szobron	805
Páriz Pápai Ferencz	473	Az isaszeghi honvédelem (Radnai Béla)	807
Pekár Gyula	365	Kukoricza-törés (Neogrady)	809
Pulszky Ágost	827		
Szana Tamás	364		
Széchenyi István	372		
Szell Piroska	793		
Szilágyi Dezső	721		
Schikédanz Albert	619		
Tolstói Leó gróf	455		
Tóth Ede	349		
Vallentin Vilmos dr., boer vezérkari kapitány	629		
Verdi	333		
Viktória angol királynő	274		
Viktória megkoronáztatásakor	279		
Vörösmarty Mihály	113		
Wagner Alajos dr.	418		
Zalka János	284		
Zichy Géza gróf	225		
Zichy Géza gróf ifjúkori arczképe	269		

III. Táj-, úti és genre-képek, épületrajak, népviselet.

Az ó-gyallai régi csillagvizsgáló	41
A népszínház	57
A nagyvárad Szigligeti-színház	60
Vöröskő vára	61
Magyar viseletek az Árpád-királyok korában	87
Jávai vidék	106
A régi Nemzeti-színház	124
Anjoukori viselet	151
Magyar viselet a XIV. század végétől és a XV. század elejétől	153
Parzi nő	187
Bombay	188

	Oldal		Oldal
Az elefantai templom «tigris lépesője»	189	Serpa Pinto és megmaradt hívei	251
Bethlehem-járók	199	Czirkuszi bohócok a «Roland mester»-ből	270
Magyar viselet Mátyás király korában	249	Viktória angol királynő I. Napoleon sírjánál	281
« II. Rákóczi Ferencz korában	313	V. László leánykérő követsége Párisban	297
Disznótor Debreczenben	327	Az 1849 márczius 5-ki szolnoki csata színhelye	360
Kenyérsztás a fővárosban	344	Az 1849 márczius 14-ki küldöttség a Burgba vonul	376
Norvégiai földműves	390	Kossuth Bécsben a néphez beszél	377
Norvégiai paraszt-asszony	390	Ház Szalkszenmártonban, a hol Petőfi lakott	403
Norvégiai tájkép	393	Lakoma a rómaiaknál	441
Perui asszonyok	405	A Drakensberg-szoros	516
Az «Inka templom» Peruban	406	Középkori tudós dolgozó-szobájában	694
Perui rabszolgák mulatsága	407	Írásmásoló diák	695
Komárom vára	408		
Dévény	409		
Krisztust kigúnyolják	433		
Háromszéki székelyek	444		
A nagyenyedi kollégium	456		
Nagyenyed a jelenben	459		
Régi tanári lak Nagyenyeden	460		
A tömösi szoros	474		
Szófia	488		
Ausztráliai néger	490		
A Collin-street Melbourneban	491		
Ausztráliai ősbentlakó kunyhója	492		
Magyar viselet a XVIII. század első feléből	568		
Szépművészeti múzeum	616		
Nagyenyed délről	621		
A boerok Budapesten	632		
Képek Finnországból	746		
Zivatar után	825		

IV. Történelmi és irodalmi vonatkozású illusztrációk.

A kis Herakles megfojtja a kígyókat	69	Az elefánt	677, 678, 696, 697, 699
A Forum romjai Pompéjben	104	A tigris	710, 711
Arany János sírja	820	A róka	731, 741
Czuczor Gergely sírja	163	A czet	794
Vörösmarty síremléke	116	A bálna	795, 797
A «Szózat» kéziratának utolsó sorai	167	A dinornis óriás madár csontváza	811
Vörösmarty lakóháza Nyéken	171	A brontornis és dinosaurus harcra	812
Boesky István	214	Strucz-nyáj déli Afrikában	812
		Óriási teknősök a Galopagos szigetekről	828

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

GYŰJTŐ BUZGÓSÁG.

Van szenvedélyes rovar-, lepke-, ásvány-, növény-, csiga-, tojás-, bélyeg-, képes levelezőlap-gyűjtő diák a világon, sőt akad olyan is, a ki könyveket gyűjt. Mindenik örömét leli a maga kis gyűjteményében, elbabrál vele szabad idejében, rakosgatja, rendezi, tisztogatja és ha látogatója akad, nagy örömmel, méltó büszkeséggel mutogatja.

Nincs ebben semmi rossz. Az ember örvend annak, a mit maga szerez, a mihez bizonyos emlék fűződik. A rovargyűjtő, míg bejárta a völgyeket és hegyeket, a míg megmászta a fákat, sok örömmel volt a részese, nyilván tanult is sokat, erősödött is. Ezek mind közvetett hasznok, a melyek a gyűjtő szenvedélyt nyomon kísérik.

Hasonlatos élvezetek részesévé lehet a lepke-, ásvány-, növény-, csiga-gyűjtő, ha *ő maga* gyűjt, s nem választja a gyűjtésnek legkönnyebb, de egyúttal legkevesebb értékű módját — a *vásárlást*.

A bélyeg és képes levelezőlapok gyűjtése szintén divatos, ez utóbbi természetesen költséges mulatság, s aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy a czél nem mindig okos. A képes levelezőlap divatja nem új sütetű, a kíváncsiság pedig ragaszkodik az újdonságokhoz; egyiknek-másiknak számos ismerőse van, a kik gyöngéd figyelemből küldözgetnek, s aki így jut hozzá, ám gyűjtse és gyönyörködje benne. Vannak igen tanulságosak, izlésesek közöttük; természetesen minél szebb a levelezőlap, annál drágább is. Ha valaki gyűjtő szenvedélyét csak vásárlással elégítheti ki: jó lesz, ha eleve számot vet azzal, vajjon van-e erre a czélra pénze, olyan pénze,

melyet ő szerez vagy a melyet szülői készséggel adnak és adhatnak erre a czélra. Mert hát előfordulhat az is, hogy a gyűjtő szenvedély nem áll arányban a gyűjtő zsebével. Ez pedig öreg hiba.

Jó lesz egy kissé gondolkoznunk a dolgon.

Föltétlenül helyes és szép dolog, ha valaki olyan tárgyakat gyűjt, a miből tanul, de csak úgy, ha ő gyűjt. A csak pénzen vásárolt rovarok, ásványok nem szereznek, mert nem szerezhetnek igazi örömet az úgynevezett gyűjtőknek; s valóban lépten-nyomon olvassuk, hogy ez meg ez hajlandó gyűjteményét bizonyos áron *eladni*. Értjük a dolgot. Az illetőnek vagy megesapant a gyűjtő kedve vagy — pénzre van szüksége. Mindakettő természetes dolog, de vajjon igazi szeretet és kedv buzgott-e annak a szívében, a ki gyűjteményét hamarosan eladja? Avagy inkább bizonyos divat ragadott reá is, mint sok társára, mikor az első kis skatulyát összepepecselte és tele rakta az első holmikkal?

Lehet a gyűjtők között olyan is, a kit nem a tárgy szeretete vezérel, de akárhányszor a feltűnési viszketeg. Az ilyen gyűjtő hevében sok drága időt elfecsérel s ezzel adja meg alaptalan hivalkodásának az árát; de lehet olyan is, a ki tisztán gyakorlati célból gyűjt, hogy később értékesíthesse.

E két utóbbi gyűjtő-cél épen nem tartozik a követendő közé, mert nem a tanulás vágya a céljuk.

Am gyűjtsön az, a ki reá ér, a kinek ideje és módja egyaránt van reá, de hagyjon békét a divatos gyűjtésnek az, a ki szüleinek a pénzét koldulja ki erre a czélra, holott száz meg száz okosabb dolgot cselekedhetnék ez alatt az idő alatt.

Mert az idő pénz.

A HAZA.

Ne mondja senki, hogy a nagy világban
Bárhon hazára lelhet a magyar;
A rengetegben milliónyi ág van,
De mindegyik más-más fészket takar,
Melyből, ha dal zeng, búsan vagy vidáman,
Különbözött mond, érez és akar . . .
A hány a fészek: annyi a lakója,
Ki építette és — ha kell — megójsza.

E föld, a melyre lábaim tapodnak,
Ez ég, a melyre föltekint szemem,
Bölcsője, sírja e haló tagoknak:
Hazám csupán csak az lehet nekem!
A fű kelését és a csillagoknak
A járását csak itten ismerem,
S a por, mi száll a szellő fuvatán:
Nagy őseimnek áldott pora tán!

Arany kalászszal int felém a róna:
Sokszor piros vér mosta a tövét!
És kincset olvaszt bérceink kohója;
Hajh, köny öntözte kincsrejtő tövét!
S hol elvadászgat féllában a gólya:
Egy nép pazarlá vére özönét!
Minden darab rög fájó, kínos emlék,
A melyre ősem vére, könyje ömlék.

El-elkalandoz lelkem pusztá síkján,
Hol mindegyik fű ismerős neki;
A kis pacsírtát dalversenyre híván,
A délibábot játszva kergeti;
Majd megpihen egy kis folyó fahídján,
Fordított képét elnézegeti . . .
Mégfürdik ott, hol kanyarog az ér,
S a feeskepárral nyugalomra tér.

Elszenderülne . . . ah, de ott a parton
Pásztor-gyerekek furulyája szól;
Bús, mégis édes, andalító hangon
Valami nagy fájdalmat panaszol . . .
Éjfélig elsír . . . a fejem lehajtom . . .
Pásztor-tűz gyúl ki messze . . . valahol . . .
Elszenderül a lelkem, . . . s hajnalig
Pásztor-tűzekkel, dallal álmodik.

Bejárja lelkem, ha a sikot ünja,
A fellegérő vad Kárpátokat,
S magasra szállva, mint csaták turulja,
A sas-királyllyal versenyre fogad.
Alattok a vész tombol megvadulva

S ők csak kaczagják a villámokat!
Küzdés után pihenni oda szállnak,
Hol égbe néznek a zord sziklaszálak.

Kárpát vidéke! Büszke bérce hazája!
Irgy szemekkel néz rád egy világ,
Kebled a kincset féltve őrzi, zárja —
De bár a mélyet fúró kapzsi vágy
Aranyodat mind napvilágra vájja:
Sokkal nagyobb kincs az a kis virág,
Mely ott fakad a köveid között,
Mit ősapáim vére öntözött!

Ott áll a várrom . . . Bár a harcza rég volt:
Nehéz nyomát dúlt arczán hordja még,
Ágyútörés, piros folt . . . oh, a félhold
A szent kereszttel itt viaskodék.
Alant a zöld sír, — fent a kékes égbolt . . .
A büszke szirtkő, ó szent omladék . . .
A csillagokat verje bár fejével,
Dicsőségednek lábáig sem ér fel!

Legyen a földnek bármelyik zúgában
Aranyezőkkel híres rónaság,
Hordozva kincset taposott porában,
Melyből tenyérnyi is nagy gazdaság:
Oh, nem irigylem; mit elföd a lábam,
E talpalatnyi föld, e zöld faág
Drágább nekem, mert ősem benne porlad,
Ezernyi emlék . . . sok ezernyi sirhant.

Ne mondja nekem senki, hogy akárhol
Hazát találhat a magyar. — Soha!
Ha tán kiüzné a saját honából
Balvégzetének sújtó ostora:
Csak bujdosás lesz osztályrésze máshol,
Kenyere sótlan, élte mostoha,
S holta után a lelke hazájár,
Mint kikeletkor a vándor madár!

Farkas Antal.

AZ ÚJ HAZÁBAN.

Írta: Verne Gyula. Fordította: Zsigány Árpád.

I.

Jön a tavasz! — Fritz és Jack. — Látogatás a Czapa-szigeten. — Két ágyúlövés a szigetről. — Három ágyúlövés felel a tengerről.

A tavasz már október második felében be-
köszöntött. A déli földtekén ezzel a hónappal
kezdődik a szép idő. A tél nem volt nagyon zor-
don a szigeten, mely az Egyenlítő és Baktérítő
közt, a déli szélesség tizenkilencedik foka alatt
volt. Új-Svájcz ideiglenes lakosai tehát ismét
hozzáfoghattak rendes munkájukhoz.

A mióta Fritz megmentette a fiatal angol
leányt a Füstölő-Sziklán, azóta Zermatt úr,
a felesége, négy fia és Jenny Montrose boldogok
voltak. Igaz, hogy sokat aggódtak jövőjükön,
mert nem igen volt valószínű, hogy valaha meg-
szabadulnak e szigetről; az is igaz, hogy bánato-
san emlékeztek vissza hazájukra és szerettek
volna a világgal érintkezni; de mivel ez egyelőre
lehetetlen volt, beletörődtek a sorsba, s igyekez-
tek élvezni azt a kevés örömet, a mit a végzet még
meghagyott nekik.

Ezen a napon
Zermatt úr kora
reggel eltávozott
Felsenheimből, s
kísétált a Sakál-
patak partjára.
Fritz és Jack már
megelőzték és
magukkal vitték
horgaikat is; Fe-
renczisnemsokára
utánuk ment,
Ernö azonban, a
ki szeretett lustál-
kodni, még föl
sem kelt.

Zermattné meg
Jenny ugyanek-
kor a háztartás, a
takarításapró dol-
gaival foglalat-
kodtak.

— Apám, úgy
látszik, hogy ma
igen szép napunk
lesz — mondta
Jack.

— Magam is
azt hiszem, fiam,
— felelte Zermatt
úr — sőt remény-
lem, hogy az idő
állandóan szép
marad, mert már
itt a tavasz.

— Mit fogunk
ma csinálni? —
kérdte Ferencz.

— Horgászni megyünk, — felelte Fritz.

— Az öbölbe? — kérdezte Zermatt úr.

— Nem, — viszonzá Fritz. — Ha fölme-
gyünk a Sakál-patak mentén egész a hidig, több halat
foghatunk, mint a mennyit villásreggelire elköl-
tünk.

— Hát aztán? — tudakolta Jack.

— Aztán, kedves fiam, — felelte Zermatt úr —
majd csak akad valami dolgunk. Délután, pél-
dául, ki akarok rándolni Falkenhorstba, hogy
megnézzem, a viharok nem rongálták-e meg.
Különben, mihelyt a szép idő állandó marad, meg
kell látogatnunk többi telepeinket is: Waldegget,

Zuckertopot, az eberfurti remetelakot, a Prospect-
Hill villáját . . . s végre még állatainkra is kell
gondolnunk, s ültetvényeinket is rendbe kell
hoznunk.

— Nagyon helyes, apám, — viszonzá Fritz. —
De mivel ma délelőtt még van egy-két szabad
óránk: menjünk, Jack! rajta, Feri! . . .

— Készen vagyunk! — kiáltott föl Jack —
sőt én már érzem is, hogy egy szép pisztráng be-
kapta a horgomat . . . Hopp! vigyázz.

Súgy tett, mint-
ha csakugyan ki-
rántotta volna a
vízből a képzelt
halat, majd han-
gosan, vígan föl-
kiáltott:

— Előre hát!
Indulj! . . .

Lehet, hogy
Feri szivesebben
otthon maradt
volna Felsenheim-
ban, a hol délelöt-
tönként olvasgat-
ni, tanulgatni sze-
retett, de a bátyja
jó kedve őt is
magával ragadta.
A három testvér
tehát elindult a
patak jobb part-
ján, de Zermatt úr
visszahívta őket.

— Annyira
siettek horgászni,
— mondta — hogy
valamiről egészen
megfeledkeztek . . .
— Miről, apám?
— kérdezte Jack
csodálkozva.

— Arról, a mit
minden esztendő-
ben megszoktunk
tenni, mihelyt a ta-
vasz beköszönt . . .

Fritz oda lépett
apjához, gondol-
kozva csóvalta, vakargatta a fejét, s töprenkedve
kérdte:

— Ugyan mi lehet az?

— Hogy-hogy? . . . hát nem jut eszedbe,
Fritz? . . . s neked sem, Jack? . . . Feri? —
kérdte Zermatt úr.

— Talán nem köszöntöttünk föl, nem csokol-
tunk meg annak az öröme, hogy itt a tavasz? —
tréfált Jack.

— Ej, dehogy! — szolt közbe Ernő, a ki épp
most ért oda, s még mindig felálmosan nyújtóz-
kodott, dörzsölte a szemét.

— Akkor hát az lesz, hogy reggeli nélkül

ZERMATT ÚR.

indultunk útnak, úgy-e, Ernő? — csipkelődött Jack.

Mert Ernőnek meg volt az a bocsánandó bűne, hogy nagyon szerette a jó falatokat.

— Szó sincs róla! — felelte Ernő a fejét rázva. — Apám csak azt akarja eszetekbe hozni, hogy tavasz kezdetén minden évben két lövést szoktunk tenni a Czápa-szigeten levő ágyúkból. Valóban ez volt a szokás. Október második felében, az esős évszak elmúltával, Fritz és Jack át szoktak csónakázni az Údv öblén át a szigetre, fölhúzták Új-Svájcz lobogóját az árbocra, s két ágyúlövessel üdvözölték a hazai zászlót. Aztán inkább gépiesen, mint kíváncsiságból, szétnéztek a tengeren, hogy nincs-e valahol hajó, a mely meghallaná a lövéseket és felelné rájuk? . . .

— Tökéletesen igaz! — mondta Fritz — mi bizony megfedekezünk a kötelességünkről! . . . Jer csak, Jack: készítsük el a kaiakot és menjünk . . . Egy óra múlva megint itthon lehetünk.

— Mire való ez a céltalan lövöldözés? . . . Évről-évre kilőjük az ágyúinkat, de dörgésük csak a vízhangot ébresztik föl Falkenhorst és Felsenheim szikláin! . . . Minek pazaroljuk a puskaport? — jegyzé meg Ernő.

— Na, erről rád ismerék, Ernő! — felelte Jack nevetve. — Szerinted, mivel a lövéseknek nincsen kézzelfogható hasznuk, löni sem volna szabad, mert ez pazarlás!

— Nincs igaza! — vágott közbe Zermatt úr. — Ha nem adunk jelt magunkról, még a parthoz közel járó hajók sem vehetnek észre bennünket . . . A Czápa-szigeten fölfont lobogót a nyílt tengerről nem lehet meglátni: ellenben a két ágyúlövés legalább jó másfél mérföldnyire elhalatszik . . . Ez az egyetlen mód, hogy észre véteszük magunkat a netán erre járó hajókkal . . .

— Akkor hát, — mondta Ernő — legokosabb lenne lövöldözni minden reggel és minden este . . .

— Mindenesetre, — hagyta helyben Jack — épen úgy, mint a haditengerészek teszik . . .

— Ohó! — szolt most Fritz — csak hogy a haditengerészeknek sok ám a puskaporuk, s ha elfogy, tudják hol kaphatnak megint . . .

— Nekünk pedig senki sem fog adni, ha elfogy, — toldá meg Ernő — azért okosabb volna abban hagyni a céltalan lövöldözést.

— Ne aggódjál, fiam, — felelte Zermatt úr — egyelőre még elég puskaporunk van. S ha esztendőnkint négy ágyúlövést teszünk — kettőt a tél elején, kettőt a tél végén — ez még nem tesz tönkre bennünket.

— Apámnak igaza van! — helyeselte Jack. — És ha Felsenheim meg Falkenhorst vízhangjának nem tetszik a dörgés: itt van Ernő . . . majd kiengeszteli őket valami szép költeménnyel . . . Gyerünk, Fritz!

— De előbb figyelmeztetni kellene anyánkat, — mondta Feri.

— És a kedves Jennyt is, — tette hozzá Fritz.

— Majd én figyelmeztetem őket, — szolt Zermatt úr. — Szegények még utóbb azt hihetnék,

hogy valami hajó vet horgonyt az Udv öblében . . .

E pillanatban Zermattné és Jenny Montrose, a kik szintén utánuk jöttek, kibukkantak a fák közül. Fritz először megcsókolta anyját, aztán kezét szorított a fiatal leánynyal, a ki mosolyogva fogadta a köszöntést; majd meglátva, hogy Jack egyenesen a patak kis kikötője felé siet, a hol a csónakok álltak, azt kérdezte:

— Micsoda? . . . talán csak nem szállnak tengerre?

— De pedig az a szándékunk, Jenny! — viszonzá Jack vidáman megfordulva és megállva. — Fritz meg én nagy útra készülünk.

— Nagy útra? — ismételte Zermattné meghökkenve, mert mindig aggódott, ha a fiai csónakba ültek, bár valamennyi kitünően értett az evezéshez.

— Légy nyugodt, kedves Betsie, — mondta Zermatt úr — s ön se aggódjék, kedves Jenny. Jack csak tréfál . . . Nem mennek messzire: csak a Czápa-szigetre, hogy fölhúzzák a lobogót és két ágyúlövessel üdvözöljék . . . Ez az egész!

— Akkor jól van! — örvendezett Jenny. — S mialatt Fritz meg Jack odajárnak a szigeten, Ernő, Feri meg én elmegyünk horgászni . . . ha ugyan Betsie mamának nincs rám szüksége . . .

— Nincs, kedves leányom, — viszonzá Zermattné — én az alatt megfőzöm az ebédet.

Jack levitte a kaiakot a Sakál-patak torkolatáig, s ott Fritz is beszállt. A többiek, a kik idáig kísérték őket, szerencsés útat kívántak nekik, s a kis csónak vígan, gyorsan siklott a tenger felé. A két testvér egymás mögött ülve a kaiak szűk nyílásaiban, erős kézzel, ügyesen hajtották a kis csónakot, mely egyenesen a felé a kis tengerszoros felé siklott, mely az Údv öblét a nyílt tengerrel összekötötte.

Ebben az időben Fritz már huszonöt éves volt. Erős, ügyes, minden fáradságot megbíró, bátor vadász és hatalmas gyalogló volt: szóval igazán becsületére vált családjának. Természete is szelidebb lett; a heves vérű, lobbanékony ifjúból higadt férfi vált, s ezt a változást, talán tudtán kívül, Jenny Montrose okozta. Mióta Fritz a Füstölő-Sziklán megmentette a fiatal leány életét, napról-napra jobban megszerette. Jenny nagyon kedves és jó teremtés volt; szép szőke haja fényes és lágy volt, mint a selyem, kék szemei szelíden ragyogtak, s mióta a sors a Zermatt-család keblébe hozta őt, valósággal a vidámság, elégedettség költözött a szegény hontalanok közé.

Ernő, Jack és Feri testvérüknek fogadták Jennyt, de Fritz még jobban szerette, mintha testvére volna. A fiatal leány sem tudta elfeledni, hogy Fritz mentette meg az életét.

Jack méltó öcsese volt Fritznek. A huszonegy éves fiú mindenben versenyezhetett bátyjával: épp oly ügyes, bátor és fáradhatatlan volt, mint Fritz, s e mellett vidám, szolgálatra kész és engedelmes. Tulságos jó kedvében néha-néha

gúnyolta, megcsipkedte testvéreit is, de ezek szívesen megbocsátották neki a tréfát, mert valóban jószívű és derék fiú volt.

A kaiak e közben nyilként surrant tova a vizen. A keleti sivár parton csak az alacsony, egymásba folyó homokdombok látszóttak, míg a másik partot a zöldelő bokrok, fák takarták, a Sakál-patak torkolatától egész a távol fekvő Csalódás-fokig.

— Annyi bizonyos, — szolt meg Fritz, — hogy a mi új hazánk épen nem esik a hajók útjába, s az Indiai-Óceánnak ezt a részét ritkán látogatják.

— Bánom is én — felelte Jack vállat vonva — legalább nem fődőzik föl Új-Svájczot . . . Az első hajó, mely ráakadna, úgy is rögtön elfoglalná, s elvenné tőlünk. . . Mert az bizonyos, hogy az a hajó nem svájci hajó lenne, — mivel Svájcznak sem tengerre, sem flottája nincs!

— De hát a jövő . . . Jack! . . . a jövő? . . . — kérdezte Fritz.

— A jövő? — viszonzá Jack. — Nos, a jövő a jelen folytatása lesz s ha te nem vagy vele megelégedve.

— Mi, talán meglehetnénk vele elégedve, — mondta Fritz gondolkodva — ha nem te elfelejtetted Jennyt . . . meg az apját, a ki azt hiszi, hogy leánya is elveszett a Dorcas hajótörésében . . . Vajjon nincs-e igaza szegény Jennynek, ha szíve lelke egész erejével apjához kívánczik? . . . Tudja, hogy apja otthon van Angliában: de hogyan jusson el oda, ha csak valami hajó erre nem téved? . . .

— Igaz, — mondta Jack és elmosolyodott, mert tudta, hogy miért törődik Fritz oly nagyon Jenny sorsával.

Háromnegyed órai szorgalmas evezés után a kaiak orra partot ért a Czápa-szigeten. Fritz és Jack első gondja volt megvizsgálni az ültetvé-

nyeket, hogy a tél nem pusztította-e el őket. A szigetnek az a része, a hol az ültetvények voltak, rendesen nagyon sokat szenvedett a viharoktól, mert egészen nyitva volt az északkeleti szelek előtt; az idei télen azonban a viharok ritkábbak voltak, s alig néhány fát döntöttek ki. A sövény-kerítés, melybe az elfogott antilópokat zárták, szintén sértetlen volt, s az állatok elég jól teleltek ki, mert a kerítésen belül bőven találtak füvet és vizet. Összesen vagy ötven darab le-

gészelt a cserényben, s valószínű volt, hogy a számuk még növekedni fog.

— Ugyan mit csinálunk ezekkel az állatokkal? — kérdezte Fritz, gyönyörködve a vígan ugrándozó kedves jószágokban.

— Majd eladjuk, — viszonzá Jack.

— Hát azt hiszed, hogy előbb utóbb mégis csak jönnek erre hajók, a melyek megveszik? — kérdezte Fritz.

— Szó sincs róla! — felelte Jack — ha valaha eladjuk őket, akkor csakis Új-Svájcz piacain fogjuk eladni.

— Új-Svájcz piacain? . . . Ha téged hall az ember, azt hihetné, hogy Új-Svájcznak nemsokára piacai is lesznek!

— Persze, hogy lesznek, Fritz: épen úgy, mint lesznek tanyái, falvai, községei, sőt még fővárosa is . . . s ez a főváros maga Felsenheim lesz . . .

— És ugyan mikor?

— Majd akkor, ha Új-Svájcz területén több ezer ember fog lakni . . .

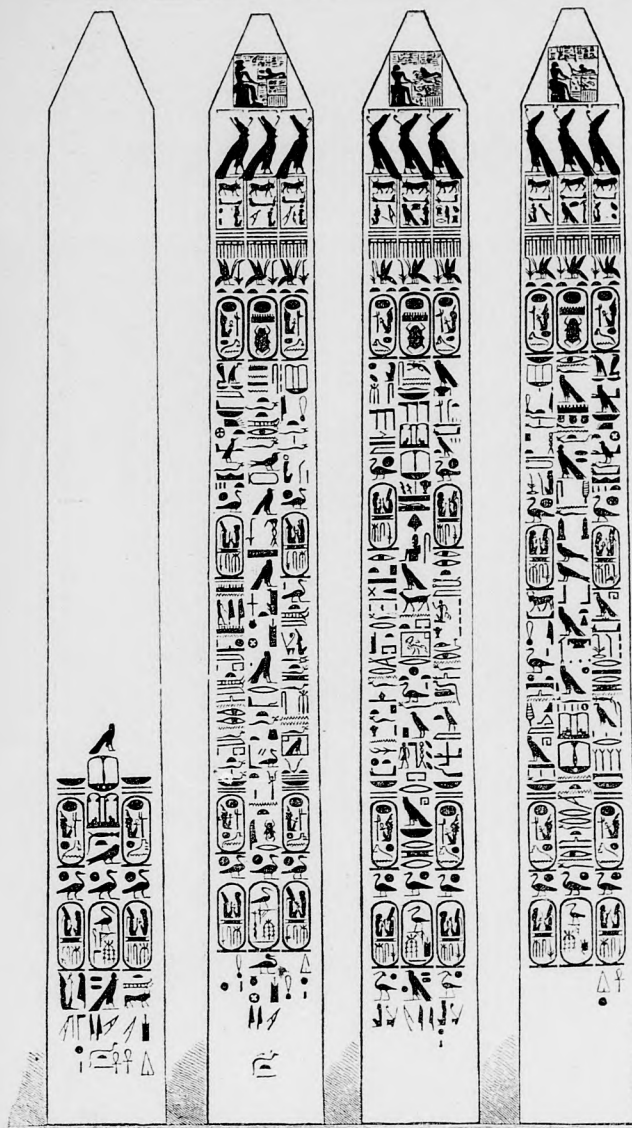
— Idegenek?

— Nem, Fritz: nem idegenek! — erősködött Jack. — Mind svájciak, csupa svájciak . . . A mi hazánk eléggé népes és könnyen küldhet utánunk pár száz családot.

— De Svájcznak soha sem voltak gyarmatai, Jack: s alig hiszem, hogy ezentúl is lesznek . . .

ERNŐ.

HIEROGLYPHEK KLEOPATRA TÜJÉN.

— Ha több nem is, legalább ez az egy meglesz . . .

— Hm! — csóvalta a fejét Fritz — a mi földieink nem igen szeretnek kivándorolni . . .

— Hát mi? . . . — kiáltott föl Jack — hát mi nem vagyunk svájciak? . . . és lám, mégis kivándoroltunk! (Folyt. köv.)

AZ IRÁS TÖRTÉNETE.

Az emberi szellem fejlődésére semmi sem volt annyira fontos, mint az írás feltalálása és elterjedése. A régmúlt idők eseményeiről és embereiről csak az írás adhat nekünk számot. Bárminő távolságok válaszsza el az embereket egymástól, ha az írást ismerik, eszméket válthatnak egymás-

sal, mert a mi a fül a nyelvnek, az az írás a szemnek.

Az írás évezredekén át, míg mai formájában megállapodott, sok változáson ment keresztül. Éles eszű tudósok fáradhatatlan kutatása kellett ahhoz, hogy az írás régi és mai formái között az összefüggést megtalálják.

Az írás legősibb formája, a *képirás*. Az ó-egyptomi és perudni emlékoszlopokon ma is látható. Ezt megelőzte a képes elbeszélésnek egy neme, melyent még ma is találunk egynémely a kulturától teljesen elmaradt bennszülött népnél. Jacobson Adrián norvég néprajzi író talált az alaskai eszkimóknál ilyen képes leírást.

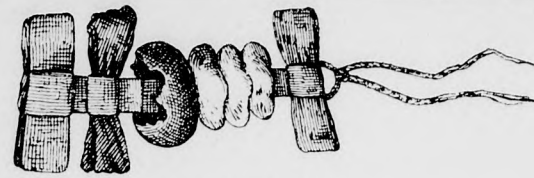
Az eszkimók képsorozatban örökítik meg a fontosabb eseményt. Így pl. ivüket, tüzelesztő szerszámukat és egyéb házi eszközeiket ezekkel díszítik. A képünkön látható képes leírás magyarázata a következő:

A jobb végén kezdődik és az egyes eseményeket egy-egy vonal választja el egymástól.

Az első mezőben vig társaságot látunk, dob szól és a mulatozó eszkimók tapsolnak az őrjögő tánczhoz. E közben az egyik közülök gyilkos szándékkal kiosont. Késével leszurja a védtelen áldozatot. A tett nem maradt titokban, mert két eszkimó rálesett és a házfödél kéményéből mindent meglátott. Következik a bűnhődés: harezra kerül a dolog és a gyilkos elesik. De halál vár mindenkire, a ki öl és hogy ezt kikerüljék a tettesek, — kivándorolnak mindenestül. Kajakban (esolnak) tengerre szállnak, mely tele van rozmárokkal. Később szánkón

(melyre felrakták esolnakjaikat) folytatják útjokat hó- és jégmezőkön. Itt egész csorda iramszarvast látnak, nyilaikkal többet lelőnek közülök és pompás bundákat gyűjtenek. Megállapodnak hát. Egyszer aztán megérkezik a fehér ember vitorlás hajóján (a képen egy matróz áll a hajó farán, egy másik távcsövél szemléli a környéket.) Meglátják a gazdag vidéket, a sok állatot és az összegyűjtött bundákat, azonnal gyarmatot alapítanak és kereskednek.

Ez volna formája és magyarázata az ősrégi képes írás egyik példányának. Idővel azonban nem elégedtek meg az események e kezdetleges megörökítésével, részletesebb, lelkiismeretesebb följegyzéseket kívántak és megalakul az igazít

A JEBUNÉGEREK «AROCOS»-JA.

képirás, melynek legtökéletesebb formája: az *egyptomi hieroglyph*.

Minden tárgyat egyenként megrajzoltak, fogalmak helyett azoknak jelképét adták. Így például: a bog a harezosnak és a gonosztevőnek a jelképe; csakhogy a harezos az oldalán viseli, mint tisztjeink a kardbojtot, a gonosztevő pedig a kézcuklóján mint a bilineset. A korszó a víz fogalma, több korszó a tengert jelentette. A kiterjesztett szárnyú madár a repülés fogalma, a pihenő madár: a lélek.

Sok indián és szerecsen népnél egész kifejtett

AZ ESZKIMÓK TÜZELESZTŐJÉN TALÁLT KÉP-ÍRÁS.

jelképes írást találunk, mint pl. a harezias jebunégerknél. Kétjelképes levelőket, az úgynevezett «arocos»-t bemutatjuk.

Az egyik arocós békés tartalmú. Egy háncesszalagra fűzve látunk egy darab kék rongyot, egy kávészemet és három kagylót: Béke (*kék rongy*); kereskedők érkeztek, megvették aratásukat (*kávé szem*), pénzen (*kagyló*). A másik levél tartalma harezias. «Harez (*a vörös rongy*)», sok halottunk van (*a csont*), annyi, hogy el sem temethettük még mind, azaz nem takarhattuk *vászonba*, siesetek (*a toll*).»

De térjünk vissza a hieroglyphekhez.

Eleinte csak a papok értettek hozzá, mint annak feltalálói és a tudomány művelői. Piramisok, templomok és koporsók felírására használták csupán. Később midőn használata mind jobban elterjedt, szükségét érezték az írásforma egyszerűsítésének, mert hogy a tárgyaknak és fogalmaknak hű képét adják, gyakorlott művészkézre volt szükség. Felületesebben kezdtek rajzolni, végre már alig gondoltak a kép tárgyára és létre jött

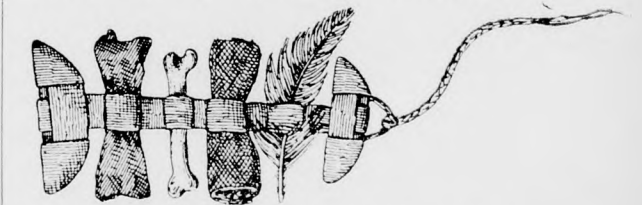
egy neme a betűírásnak. Eleinte ezt is csak a papok használták: ez a *hieratikus* írás. Ebből származott újabb rövidítések folytán: a *demotikus* írás, mely aztán át is ment a közhasználatba. Ezt az írást használta a király, a tudós, a kereskedő, a mesterember, de a papok világi dolgokban a hieratikus írást, vallásiakban pedig a hieroglypheket tartották meg.

Az ezután következő változása az írásnak ismeretlen és valószínűleg mindvégig az marad, mert a történelem két írásmódról emlékezik meg, miknek semmi hasonlatossága nincs egymáshoz. A kettő az *asszírjai ékírás* és a *szemita írások*.

Legújabb kutatások szerint valószínű, hogy e két különböző írás *Egyiptomból* származott. Bizonyos, hogy az ékírás semmi egyéb, mint a hieroglyph-írás egyenes vonalakban, a szemita írások pedig legalább is betűik formáját az egyptomi jelekből kölcsönözték.

Ez már óriási haladás volt: nem irtak többé jeleket (képeket), hanem hangokat. Összeolvadt a jeleknek óriási száma, mert a hány tárgy és fogalom, ugyanannyi képe és jele van a képirásnak; megmaradt mintegy húsz betű és ezekkel mindent le lehetett írni, mit a szem látott, az ész felfogott, a száj kimondott. Így lett a szemita hangírás anyja az összes rákövetkező írásmódoknak, — e szerint a mienknek is.

A (szemita) phöniciáitól tanulták a görögök írásukat. A monda szerint a görögök tanítója Kadmos volt, Théba megalapítója. Eleinte több abc volt, de ezek nemsokára egygé olvadtak. A legrégebb betűket kapitalírásnak nevezték, meg-

A JEBUNÉGEREK «AROCOS»-JA.

lehető merev, szögletes betűk voltak. Ebből fejlődött ki az egyiptomi írás.

A görögöktől tanulták el a rómaiak is az írás kezdetleges formáját és itt is hasonló változáson ment át. Utolsó fejlődésében, a maiban a legelterjedtebb írásforma.

Mikor a római kultúra diadalmasan útát tört magának éjszaka, az írás a gallok és germánok közt is elterjedt, bár itt már meglehetősen kifejtett képirás volt: a *runó*. Fahasábokra vésték ezeket a papok és a nők, kik a germánoknál kiváló tiszteletben részesültek. *Sylvia.*

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

I.

Két úri gavallér Pompéjben. A vak virágárú leány.

— Jó napot, Diomedes, Glaukusnál fogsz ma vacsorálni? — kérde egy nyápicz, alacsony természetű római gavallér, a ki tunikáját amúgy divatosan, előkelő hanyagsággal hordotta, a mint a nagyúri sarjadékok szokták.

— Sajnos, engem nem hívott meg Glaukus, édes Klodiusom, pedig úgy hallom, Pompéjben Glaukusnak van a legpompásabb konyhája — viszonzá Diomedes, a tekintélyes külsejű római kalmár.

— A konyhája jó, de a borából soha sem ihatom eleget, mert szűk marokkal méri. Elfajzott Glaukus az őseitől, azt mondja, ha sokat iszik, másnap rendesen fáj a feje.

— No no — vágott közbe Diomedes — egyéb oka is lehet az ő mértékletességének; úgy hiszem, Glaukus korántsem olyan gazdag, mint a minőt mutatni szeret; inkább a borát kiméli, mint az egészségét.

— Annál inkább kívánatos, hogy nála vacsoráljunk, a míg pénzében tart. Mához egy évről más Glaukust kell csipnünk, Diomedes.

— Mondják, hogy a koczkat is szereti —

— Minden jónak a barátja, s a míg lesz miből vendégeket látnia, mi is barátjai leszünk neki.

— Hahaha! . . . Igazad van, Klodius. Láttad-e már a pincézemet?

— Ugyan mikor láthattam volna, lelke Diomedesem?

— No egyszer nálam kell vacsorálnod. Akad egy-két halacska is a tavaeskámban, Pansa, az aedil is nálam lesz.

— Ne csinálj sok czeremóniát, tudod, hogy

kevészel is meglegezzem . . . A nap már lehajlóban, sietnem kell, a fürdőbe megyek — hát te?

— A quaestornál van hivatalos dolgom, onnan pedig sis templomába. Isten veled!

— Micsoda pöffeszkedő, fontoskodó, faragatlan tuskó ez a Diomedes — dörmögte Klodius útját folytatva. — Azt hiszi, hogy ha vacsorákat rendez, s a boros pincézét mutogatja, elfeledtetni a származását. Az apja még szabados volt, a nagyapja rabszolga, s ő — de hadd járja a bolondját, majd megisszuk a borát, elnyerjük a pénzt, a zsíros plebejusok izes falat nekünk üres zsebű római nemeseknek.

A *Via Domitiára* érkezett. A gyalogjáró tele volt sétálókkal, a kocsit könnyed úri kocsikkal. Eleven sürgés-forgás mindenütt, szakasztott olyan, mint manapság Nápoly utcáin. A lovak csengői belecsilingeltek vidáman az utca morájába, s Klodius ide is, oda is bicezentett a fejével, mert lépten-nyomon jó ismerősével, barátjával találkozott. Klodiusnak az egész világ jó barátja volt.

A legpompásabb fogatnak a gazdája kellemesen csengő hangon így szólott hozzá:

— Klodius, hogy aludtál a tegnapi szerenéses játék után?

— Drága Glaukusom — felelé Klodius — igazán jól esik látnom, hogy tegnapi veszteséged nem volt reád nyomasztó hatással. Arczod csupa derű, mint Apollé; a ki nem volt tegnap velünk, joggal azt hihetné, hogy te nyertél a koczkan, s nem én.

— A nyomorult pénznek, akár nyerjük, akár elvesztjük, mi köze van a mi jó vagy rossz kedvünkhöz? Hidd el, Klodius, míg az ember fiatal, míg fejére vidám lakomákon zöld koszorút tesz a rabszolga, míg a ezitera édes hangja gyönyörűséggel tölti el szívet, míg a költő dala meghatja: ne törődjék a komor gonddal, örüljön az életnek. Remélem, nem felejtetted el, hogy ma este vendégem leszel?

— Elfeledheti-e valaki, ha Glaukus hívja meg vendégül?

— Hova még most?

— Fürdeni akarnék, de ráérek egy óra múlva is.

— Veled tartok. A kocsis majd haza hajt. Te, Phylis, mára elég volt, menj haza.

Glaukus megsimogatta az egyik lovat; a nemes vérű állat vihogott örömeiben, mintha érezte volna, hogy gazdája kitüntette.

— Nemde, Klodius, csinos egy jószág?

— Felséges mén — viszonzá a hízelgő Klo-

dius — méltó egy Apollohoz avagy egy — Glaukushoz . . .

Gyönyörű parthusi ménék voltak, karsú lábuk alig érintette a földet, könnyed volt a járásuk és keces, büszkén emelték fel a fejüket, s nem szaladtak, hanem repültek. A koci is valóságos mestermű volt, bronzlappal kiverve, azon domborművek, egyes jeleneteket ábrázoltak az olympiai játékokból, csupa görög művészek alkotásai.

Glaukus is mintaképe volt a görög szépségnek, mintha valamelyik híres atheni mester márványból faragta volna ki. Göndör, hullámos fürtök hullottak a vállára, arcának vonásai nemesek, kifejezők és mindenekfelett összhangzók. Vállát

lővelték fel vízsugaraikat s hűsítették a nyári levegő hőségét. A tirusi bársonyruhába öltözött járó-kelők egy-egy érdekes boltkirakat előtt csoportba verődtek, rabszolgák sűrögtek az utcán, értékes, izléses munkájú bronz-edényeket vittek haza, melyeket gazdáik vettek; festői ruhájú falusi leányok gyümölcsessel és virággal telt kosaraikat kinalgatták. Oszlopesarnokos társalgók — a mai kávéházak ősei — nyitva állottak az úri látogatók számára, márvány asztalaikon bor és olaj várta a vendégeket; selyem és bársony sátracsák védték a nap izzó hevétől a pihenőket.

Csupa élet, jólét és kényelem mindenütt. Glaukus gyönyörködött a képben, finom görög érzéke

ISIS TEMPLOMA.

nem takarta tóga, ez az ősrégi római viselet, melyet a császárok korában csak azok viseltek, a kik másoknak a kegyéből éltek; rövid diszes tunikája tirusi biborszövetből készült, a csatt, mely felül összefogta, drágakövekkel ékeskedett. Nyakán aranylánc lógott, kigyófejben végződő, a kigyó szájában egy nagy pecsétnyomó gyűrű volt. Az ötvösművészetnek ritka remeke. A tunika bő ujjain aranyrojtos szegélyek, s arabeszkekkel tele himzett öv a derekán, ebben tartotta jegyzőtábláját, az író pálcikát, zsebkendőjét és pénzes erszényét.

Glaukus és Klodius élénk beszélgetésbe merülve sétálgattak, ezer haszontalan és fontos dolog került szőnyegre. Így érkeztek egy fényes, kirakatokkal ékeskedő utcába. A boltok falait változatos freskók díszítették, a téren szökőkútak

még inkább fogékonytá tette arra, hogy élvezze.

— Hagyj békét Rómának, Klodius, — mondá — abban a rengeteg városban minden olyan nehézkes, túlságosan komoly. Nero arany palotájában és a vakító fénynek közepette is úgy érezi magát az ember, mintha mázsás kő nehezednék a szívkre. Mindenki hivalkodik ott a nevével, a gazdagságával, s a kinek kevesebbje van, csaknem szégyenkezik e miatt. Minő más világ ez! Kiki magának él, s zavartalanul örülhet a másnak.

— Ezért nyaralsz hát Pompéjben?

— Ezért. Szép Bajae is, de oda a római tudósok és pénzes zsákok sietnek, hogy egymással vetélkedjenek. Nem nekem való hely.

— Pedig a tudomány és költészet neked is

kedvesek. Házadban Aeschylus és Homerus otthon vannak.

— Igaz, csak hogy a római tudósok és költők gyarló utánczó az én görög szellemóriásaimnak, Minden hideg, kimért bennök. Ha vadászni szottyan kedvük, az egyik rabszolga Platon műveit viszi utánok, s ha a vadat elejtették, nyomban előveszik a tekereset és böleselkednek, hogy idejük kárba ne vesszen. A táncz és zene csak félig szórakoztatja őket, egy-egy versszak vagy ritmikus mozdulat után előveszik Cicerót, s a «kötelességek»-ről értekeznek. Okosak és fontoskodók, egészen nem tudnak örülni, egészen nem

POMPÉJI KAPUJA.

tudnak élvezni semmit. Hallod-e te, minap meglátogattam Pliniust. Űlt a lugasban és írt, mellette egy boldogtalan rabszolga fuvolázott, unokaöcscse Thukydides könyvéből a «Döghalál»-t olvasgatta, s közben a fuvola hangjaira verte az ütemet a fejével . . . A dögvész és a zene! . . .

— Jól illenek össze!

— Én is ezt jegyeztem meg, de a fiók-tudóska bambán nézett reám, nyilván nem értette meg a tréfát avagy méltóságán alul valónak tartotta, hogy megértse. «Ah — mondá szörnyen fontoskodva és nyeglén — a zene csak a fület érdekli, a pestis leírása pedig a lelket.» Az öreg poezakos Plinius pedig mosolyogva jegyzé meg: «Öcsém telivér atheni lett már, a hasznost egyesíti a széppel . . .» Ó Minerva! Lehet-e ilyesmit nyugodtan végig hallgatni. De ez még semmi.

Belép egy rabszolga, s jelenti, hogy az egyik kedves szabados meghalt. Az ifjú tudós-csemete felsóhajt: «Kegyetlen halál! — adjátok ide Horatiusomat, ez a felséges poéta nagyszerűen érti a módját, hogyan kell valakit megvigasztalni . . .» Klodius, lehet-e az ilyen embereknek szíve? Tudnak-e egyáltalában a rómaiak szeretni.

Klodiusnak nem voltak éppen inyére ezek a rómaiakat becsmérő megjegyzések, titkon boszszantották is, de ő már tetőtül-talpig hizelgő, s hizelgésből élő római uracska volt, no meg a rómaiak abban a korban oly nyeglén utánozták a görögöket, hogy elvégre a római származást is

nevetségesnek szerették feltüntetni, sőt akadtak olyanok is, a kik a görög-majmoláson is mulattak.

Az egyik piacon nagy esődület volt. Csinos kis templom állott a fák árnyékában, előtte egy virágárús leányka pengette húros hangszerét, mely hasonlatos volt a mi eziteránkhoz és csodaszép, édes lány hangon énekelt valami félig görög, félig barbar melódiát. Ha egy-egy versszakot befejezett, a körülötte csoportosultakat kérte, hogy vegyenek virágot.

És sokan akadtak, a kik vásároltak, mert a leányka szépen énekelt és talán azért is, mert megsajnálta . . .

Szegény teremtés vak volt.

(Folytatása következik.)

Muzaffer-ed-din, a perzsa sah.

Arczképpel.

A világhíró ázsiai uralkodók száma nem nagy, régenté csak a hódító hadjáratok adtak arra alkalmat, hogy egyik-másik mindenható császár ellátogasson idegen világrészbe, de mióta a közlekedés oly nagyon kifejlődött, mégis csak előfordul

nyerő. A francziákat egészen elbájolta, míg Párisban tartózkodott. Holmi éretlen merénylet készítette őt arra, hogy hamarosan ott hagyja a kiállítás és Páris. Sok minden holmit összevásárolt ott és nagy kedve teit a zene hallgatásában.

Európai útjára huszonöt ember kísérte őt, s az uralkodók mindenütt nagy tisztelettel és fény-

MUZAFFER-ED-DIN, PERZSA SAH.

A perzsák sahja, *Muzaffer-ed-din*, a párisi kiállítás alkalmával indult európalátni. Apja, *Naszr-ed-din* évekké elelőtt szintén megfordult Európában, s ellátogatott hazánk szép fővárosába, Budapestre is. A fiú követte apja példáját, s a múlt héten Bécsből eljött hozzánk.

Ázsiának ez az érdekes uralkodója ez idő szerint negyvenhetedik évébe jár, négy éve ül a trónon; tanulni vágyó, okos és szerény ember. Írják róla, hogy tud francziául, hogy gondos nevelésben részesült, s egyénisége nagyon meg-

nyel fogadták. Mindössze két napot töltött Budapesten. Birodalma székvárosából, Teheránból április 15-én utazott el, s azóta folyton útban van. Elképzelhetjük, hogy milyen rengeteg pénzébe kerülhet, de ne sajnáljuk őt, mert — a mint mondják — tömérdek pénze van, s ha Európából üres zsebbel érkezik is haza, a megvásárolt holmik jóeskan gazdagítják kincstárát — s a szerzett tapasztalat is csak ér valamit.

ZENE.

Rovatvezető: Recht Sándor.

Képek a zene világából.

Bevezető közlemény.

Nincsen ember, a ki többé-kevésbé ne szeretné, vagy legalább ne érdeklődnék a zene iránt.

Ennek az érdeklődésnek többféle oka van. Mindegyik az, hogy nincs az életnek olyan jelentős mozzanata, melyben a zene ne játszanék szerepet. Az angolok legnagyobb muzeumban, a British-Muzeumban van egy kép, mely művészi módon szemlélteti ezt a tapasztalatot. Egy egész képsorozat állítja az ember szeme elé azokat a helyzeteket, mikor a zene hatással van az emberre. Ott van az anya, ki *dalolva* ringatja gyermeke bölcsőjét, majd az iskolai gyermekek és ifjak *táncza*, majd a lakodalmi menet, melyet *zenélő* emberek nyitnak meg s *tánczó* párok zárnak be, legvégül van a temetési menet, melyet *bús halotti éneket* éneklő kar kísér. Még azzal is meg lehet a zene iránti érdeklődést magyarázni, hogy minden embernek van valami hangszere: a *hangja*. Igaz, hogy nem minden embernek szép a hangja, igaz az is, hogy nincs mindenkinek megadva az a képesség, hogy a hangjával a művészi szabályoknak megfelelően rendelkezék, de az a képessége mindenkinek meg van, hogy hangjával örömét vagy bánatát ki tudja fejezni.

S ha ezt tudja, birtokában van a zeneművészet minden föltételének, mert a zeneművészet elemei nem egyebek, mint a *hang* és az a *hangulat*, mely a hangok egymásutánját vagy víg, vagy szomorú módon formálja.

Ámde az is bizonyos, hogy nagyon kevés ember van, a kinek alapos ismeretei volnának a zene világában. Nagyon sokat mondtam. Nem hogy alapos ismeretei volnának az emberek legnagyobb részének, de még felületesek sincsenek. Egyszerűen mikor zenéről van szó, csak felkapott és megszokott szólások raja jut az eszébe, a nélkül, hogy ezeknek a kifejezéseknek jó részéről egyáltalán volna fogalma.

Meg szeretném a mi kedves olvasóinktól kérdezni, hogy mondják meg nekünk, mi az az opera, vagy szinfónia, vagy szonáta, vagy mondják meg, ki az a Wagner vagy Mascagni. Nem hiszem, hogy határozott feleletet kapnék. Arról meg már nem is merek álmodozni, hogy ezekről a fogalmakról vagy szemlélyekről is részletesebben be tudjanak számolni.

Pedig ezekkel a fogalmakkal úton-útfélen találkozunk a mi olvasóink. Majdnem minden házban van valamiféle hangszer, tanulnak zongorázni, hegedülni, czimbalmozni stb., ott találkozunk a szonáta felirással, vagy szinfónia címével.

Az újságok számot adnak az operaház vagy más színházak működéséről s e tudósítások sokszor egyébből sem állanak, mint zenei műszavakból s zeneszerzők neve s tulajdonságaik dicséretéből. Érteni mindezekből igazán és alapszámban vajmi keveset ért a mi olvasóközönségünk.

A templomban halljuk az orgonát s a misét kíséző karénekeket. Vajjon tudjuk-e, hogy az az orgona tulajdonképpen milyen hangszer, s hogy miért oly lélekemelő, oly ájtatos hangulatot keltő a hangja? Valószínűleg fogalmuk sincs arról, hogy az orgonának több száz éves múltja van, s hogy a legkomplikáltabb, de egyszersmind a legtökéletesebb hangszer.

Vagy arról, hogy a felhangzó énekek eredete visszanyúl a Kr. u. 4-dik századba.

Az iskolában megismerkedünk a zene alapelemeivel, a hét hanggal. Esetleg megtanuljuk azoknak lapról való leéneklését, énekelünk dalokat egy és több «hang»-ra; azt nem tudók azonban megmondani, hogy miért hangzik szebben, fülünknek kellemesen a többhangú ének, mint az egy hangra írott.

Sok ilyen példát hozhatnánk fel, mert a legnagyobb hiányok zenei ismereteinkben mutatkoznak. E hiányokat pótolni kell, mert nemcsak hiányos a műveltség akkor, midőn az embernek nincsenek helyes fogalmai az őt körülvevő összes dolgok és jelenségek-ről; de fogalmaink határai jelentékenyen bővülnek, ha eddig még ismeretlen világokkal ismerkedünk meg.

Ez újonnan megszerzendő fogalmak nemcsak műveltségünket fokozzák, nemcsak agyunkat foglalkoztatják, de lelkünket is nemesítik, mert bevezetik azt a művészet világába.

E hiányokon akar segíteni a «Tanulók Lapja», midőn megelőzve minden más ilyen lapot, zenei rovatot nyit, alkalmat ad mindenkinek ismereteit bővíteni s bepillantást nyerni abba az új, előtte eddig ismeretlen világba.

Minden hónapban egyszer foglalkozni fogunk zenei dolgokkal, a zene történetéről adunk cikkeket, még pedig úgy, hogy elmondjuk egy-egy általánosabban ismert magyar vagy idegen zeneszerző életét, működését ismertetjük, s méltatjuk működésének értékét. Be fogunk számolni az érdekesebb s általános becsű zenei jelenségekről s végül — s ezt tartom a legfontosabbnak, a zenei műveltség leghatásosabb terjesztőjének — helyt adunk minden zenére vonatkozó kérdésnek. E lap előfizetői közül bárki bizalommal fordulhat szerkesztőségünk útján e rovat vezetőjéhez bármilyen a zene világába tartozó kérdéssel. Szívesen s kimerítően fogunk felelni.

Érdekes apróságok nagy férfiak életéből.

Heinet, a szerencsétlen német költőt még halálos ágyán sem hagyta el pajkos, gúnyolódó szelleme. A költő, ki egykor vidáman csörgette zsebében a gazdag nagybátyjától kapott fényes aranyakat, most, ha néhány perecre elhagyá is «matrác sírját», csak párnák között ülhetett. Tagjai el voltak gyöngyülve, kezének segélyével emelé fel szempilláit, mégis midőn fájdalmai engedték, írt térdeire fektetett lapra, reszkető kezekkel. De élezni legkínosabb fájdalmában sem szűnt meg, s midőn francia ápolónője mint gyermeket emelte föl ágyáról s tette karoszekéire, így szóló barátaihoz: «Látjátok, engem a francziák folyvást a *tenyerükön* hordoznak».

*

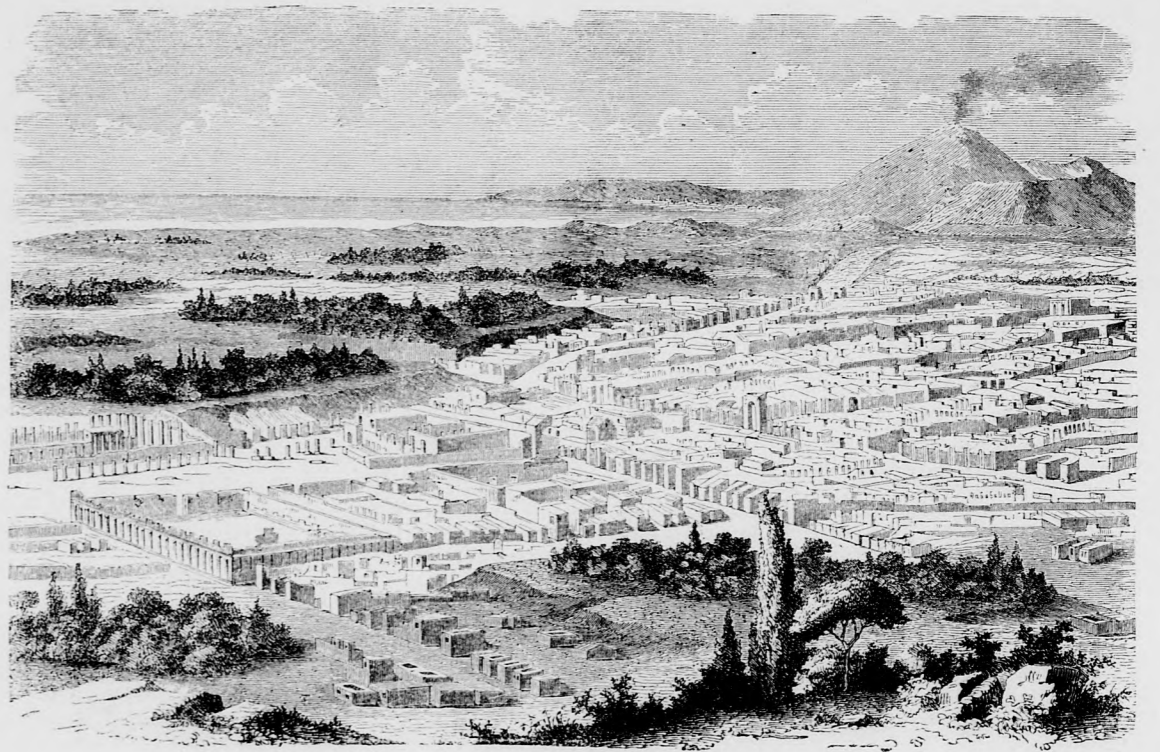
Lenauról (Niemsch Ferencz Miklós), mondják, hogy borzasztó betegsége daczára néha mégis megnyilatkozott régi tisztá szelleme. Egyszer meglátogatta a tébolydában a szerencsétlen költőt egy jótékonyságáról híres nő. A beteg egy ideig nézte a látogatót s aztán mondá: «Mily szép ön!» — «De mi jut eszébe, kedves Lenau, — felelé a nő — hiszen én öreg vagyok és nem szép!» — Lenau pedig viszonzá: «Csak úgy kell önt látni, mint én, a *szív* szemével». 1847 május 15-dikén került a nagy költő a döbblingi tébolydába. Nem sokkal később költözött e szomorú

helyre Széchenyi István gróf is, úgy hogy e két kiváló magyar férfiú majdnem két éven át volt egyidejűleg ugyanabban az intézetben a nélkül talán, hogy egymásról valamit tudtak volna. Lenau nagyon szeretett az intézet előtti parkban sétálni. Ilyenkor beszélt ápolójával is. Egyszer ez azt kérdezte tőle: «Tudja-e, hogy ön a *nagy* Niemsch?» — «Oh, — felelé a beteg — a nagy Niemsch milyen *kicsinygyé* törpült».

Paulini Jenő.

DIÁKSZÓLÁSOK.

A soproni kath. főgimnáziumban a már ismerteken kívül a következő diákszólások ismeretesek:

POMPÉJI KIÁSOTT RÉSZEL.

Alapice = alaposan; *aligazgató* = pedellus; *átolni* = átesztetni a vizsgálaton; *átcsúszik, átúszik* = kegyelemből nem bukik meg; *beadnak valakinek* = elégtelent adnak vagy büntetést rónak valakire; *bepofázni* = sokat enni; *beszedni* = elégtelenre felelni; *beüt* = sikerül, pl. vizsgálat, felelés; *bika rugaszkodik* = ezt mondják, ha valaki nagy dolgot akar véghez vinni; *brennöl* = távol van az előadástól; *buczi* = zsemle; *bübüffenet* = nem sikerült mondás; *disznó nagy ész* = mondás valamely helytelen feleletre; *fekete könyv vagy nagy könyv* = a tanári értekezletek jegyzőkönyve, melybe az intétek és rovottak vannak írva; *inspector* = felvigyázó; *jó szeme van* = arról mondják, ki a leczkét kiolvassa a könyvből vagy leírja más dolgozatát; *kutyagolni* = gyalogolni; *lelopni* = másnak dolgozatát leírni; *lepipálni* = lefőzni valakit; *lódítani* = föllenteni; *lőgni* = közel lenni az elégtelenhez, a bukáshoz;

nagyfejű = magasabb tisztviselő (alispán, polgármester stb.); *nyugszik* = zálogházban van; *örült kucséber* = ostoba, bolond; *pípogya ember* = haszontalan; *skribler* = írnok; *szaftos* = igen nagy, sok (pl. leczke); *szoritani* = drukkolni, vagyis ilyenkor a diák összeszorítja az öklét. D. B.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Vörösmarty Mihály születésének századik évfordulóját ezen esztendő december havában fogja a nemzet megülni. Budapestén ezen alkalommal emléktáblát lepleznek le ama ház falán, a melyben a költő sok évig lakott és a Magyar Tudományos

Akadémia meg az irodalmi társulatok kegyeletes ünnepélyeket tartanak. Nagy emlékünnepet ül Székesfehérvár városa is. A középiskolák tanuló ifjúsága között ötvenezer példányban osztják ki Vörösmarty életrajzát, a melyet *Beöthy Zsolt* mesteri tolla ír a Kisfaludy-Társulat megbízásából.

Erdei Károly, a párisi magyar diák-triász egyik tagja előfizetést hirdet arra a könyvre, melyben útját írta meg. A kis kötet ára 1 korona, melyet a szerző címére (Debreczenbe, ev. ref. főgimnázium) kell küldeni. A legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Az önképzőkörök választásairól újabban a következő tudósításokat kaptuk: *A karczagi ev. ref. gimnázium* «Petőfi-kör»-ében titkár lett Tőkés A., jegyző Kónya S. VI. oszt. tanulók. — *A marosvásárhelyi főgimnázium* «Vörösmarty-kör»-ében elnöknök Reich Lajost, titkárnak Esztégár Kajetánt választot-

ták. — A jászberényi állami főgimnáziumban az alelnökséget Tarnay Tibor, a titkári hivatalt Szarvas Lajos nyerte el. A választás után Barna Mihály igazgató úr méltatta az önképzőkör feladatát és hasznát. — A csurgói főgimnázium «Csokonai-kör»-ében titkár lett Izsák Ferencz, jegyző Szeremley Cs. Loránd. — A budapesti ág. ev. főgimnáziumban Koós Zoltán, Kornfeld Pál és Rakovszky N. lettek a fő-tisztviselők. — A nagyváradai állami főreáliskola ifjúsági elnöke Svarecz Sándor, titkárja Hendel József. A selmeczbányai ág. ev. lyceum «Petőfi-kör»-ének élén áll, mint alelnök Bartos Pál, a főjegyző Kenczler Mór. — A sátoraljai helyi főgimnáziumban elnökek Pfeiler Endrét, főjegyzőnek Farkas Dezsőt szemelték ki. — A lippai felső kereskedelmi iskolában elnökek Bogyi Lázárt, alelnöknek Bolnert Józsefet választották. — A rozsnyói ág. ev. főgimnáziumban alelnök lett egyhangulag Banczik Samu, titkár Deák János. — Az erzsébetvárosi állami főgimnáziumban titkárnak Vékony Gyulát, főjegyzőnek Halom Vidort választották meg. — A budapesti kegyesrendi főgimnáziumban a főjegyző Mössmer Pál, a pénztáros Nemeshegyi Oszkár. Az alakuló ülés kezdetén az új tanár-elnök, Prónai Antal dr., szép szavakban emlékezett meg a nyugalomba vonult Pintér Kálmán tanárról, ki 12 esztendeig vezette a gyakorló iskolát. — A pécsi főreál «Eötvös-kör»-ében a választások eredménye a következő: Ifjúsági elnök Sasvári József, titkár Girardi István, főjegyző Szathmári László. — Az iglói ág. ev. főgimnázium «Petőfi-kör»-ében főjegyző Szörke Sándor, titkár Tolnay Lajos lett. Az önképzőkörnek, mely olvasókörrrel kapcsolódik egybe, 113 tagja van.

Az első tudósítást az önképzőkörök érdemleges működéséről a körmöczbányai főreáliskola szorgalmas «Toldy-kör»-éből vettük. Szeptember 22-dikén folyt le itt az első rendes gyűlés. Felolvasták az «egyetemes önképzőkör»-ről szóló dolgozatot, mely több új dolgot, így a vitaulések behozatalát, javasol. Birálták meg Goethe «Die natürliche Tochter» cz. színművéből egy jelenet fordítását. A kör továbbra is tagja marad a Képzőművészeti Társulatnak meg a F. M. K. E.-nek és hozatja az «Új Idők»-et, «Vasárnapi Ujság»-ot, «Tanulók Lapja»-t.

A nagykarolyi róm. kath. főgimnázium «Kölcsey-önképzőkör»-e szeptember 12-dikén tartotta alakuló gyűlését. Először a kör lelkes vezetője, Csóti Márk intézett a tagokhoz szellemes és magvas beszédet. Figyelmeztette a tagokat a kör hármas céljára: az írásbeli dolgozatok művelésére, a szóbeli előadásra és a hazafias ünnepek kegyeletes megülésére. A választások eredménye a következő: Elnök lett Suták István VIII. o. t., főjegyző Ruff Ferencz VIII. o. t., aljegyző Szintay Lajos VII. o. t., pénztáros Gönczy Pál VIII. o. tan., ellenőrök Kovács István és Kovács József VII. o. t., főkönyvtáros Csilléry András VIII. o. t., alkönyvtáros Tóth Kálmán VII. o. t.

A lippai állami felső kereskedelmi iskola segélyegylete szeptember hó 15-dikén tartotta alakuló gyűlését Kovács János tanár elnöke alatt. Összesen 120 tag iratkozott be. Az új tisztviselők: Elnök Kovács János tanár, alelnök Grün Henrik, főjegyző Speidl Mátyas. Választmányi tagok: Kreppler N., Wulpe Tivadar, Weissenburger Nándor, Bohnert József, Palla István, Vitéz Endre, Ruszu György, Pop Valér és Klotz Ádám.

A székesfehérvári állami főreáliskola önképzőköre szeptember 16-dikán tartotta meg alakuló gyűlését. A múlt évben megválasztott ifj. elnök: Berger

Jenő szép beszédben üdvözölte a kör tagjait és munkásságra intette őket. Azután a többi tisztviselők megválasztása következett. Főjegyző lett Holló Jenő VIII. o. t., pénztárnok Schmiedhoffer Gy. VIII. o. t., első ellenőr Vukics J. VIII. o. t., laptáros Káldor Pál VII. o. t., aljegyző Varga Kálmán VII. o. t. és második ellenőr Griebsch V. VII. o. t. Azután elhatározták, hogy a következő lapokat fogják jártni: Ifjúság és Egészség, Tanulók Lapja (2 példány), Magyar Génusz, Fővárosi Lapok, Vasárnapi Ujság, Matematikai Lapok, Természet, Természet, dományi Közművelődési Lapok, Természet, Természet, Matematika, Új Idők, Én Ujságom (2 példány). Majd pedig a Vörösmarty-ünnepélyre vonatkozó indítványokat hallgatta meg a kör, ugyanis a 100 éves jubileum alkalmával egy nagyobb szabású ünnepséget akar rendezni.

A zombori állami főgimnázium kebelében fennálló «Arany János-önképzőkör» alakuló gyűlését szeptember 15-dikén tartotta meg. A tanár-elnök, Megyesi Ferencz szép szavakban fejezte ki a fölötti örömét, hogy a kör tagjaival ismét találkozhatik. Állandó kintartásra és szorgalomra serkenté az ifjúságot. Felolvastatta a nagyméltóságú miniszter úr által jóváhagyott önképzőkör alapszabályokat. A tisztikar a következőképen alakult meg: Elnök Pukács Endre VIII. o. t., titkár Hámos Dezső VIII. o. tan., jegyző Krüger Ferencz VII. o. t., aljegyző Wundszám Sándor VI. o. t., pénztáros Falczione Kálmán VI. o. t., ellenőr Hernady Lajos VIII. o. t., könyvtáros Nikl Alfréd VII. o. t.

VEGYESEK.

Drótnélküli táviratozás a Hawai szigeteken. Egy amerikai társaság jelenleg azzal az eszmével foglalkozik, hogy a Hawai szigetesoport öt tagját berendezi a drótnélküli táviratozás számára. Cross F. J., a szerelő cég képviselője elutazott Honolulu városába, hogy ott az amerikai társaság nevében a szerződést megkösse. Ez meg is történt. Több mérnök a kábel lerakását lehetetlennek tartotta, mivel a korallzátványok elháríthatatlan akadályokat gördítettek elébe. De a társaság a táviró-állomások felállítását elodázhatatlannak tartotta. Ezért azután Cross kiküldötték ismét, hogy tegye meg jelentését az állomások berendezése felől. A kiküldött erre azt találta, hogy a Marconi-féle rendszer sokkal előnyösebb és olcsóbb, mint a tengeralatti kábel. A társaság tehát elhatározta, hogy állomásait és rendszeres összeköttetéseit e rendszer szerint fogja berendezni. A távolságok 8 és 61 angol mérföld között váltakoznak.

Az aczél színe különböző hőmérséklet mellett. White és Taylor amerikai fizikusok a következő táblázatot állították össze az aczél színéről különböző hőmérséklet mellett. Az aczél

sötétvörös lesz	500°	Celsiusnál.
vörvörös	565°	«
cseresznyeszínű	675°	«
sárga	995°	«
világossárga	1080°	«
fehér pedig	1200°	«

Érdekes új elemet fedezett fel nem rég a híres angol fizikus, Crookes William, mely clem eddig az Ittrium mőgé rejtőzött. Már évekkal ezelőtt értesítette Crookes kartársait arról, hogy egy új elemet fedezett fel, melynek Monium nevet adott. A tudós vizsgáló-

dásait tovább folytatta, majd az új elemet Viktoriumnak nevezte el és kémiai jelül a VC-t állapította meg. Crookes az új elemet az Ittriumból nyerte. Színe barnás és minden savban könnyen oldódik.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A sakktáblát mindig úgy helyezük el, hogy előtünk a jobb sarok-koczká világos legyen. Balról jobbfel haladva a sorok nevei: a, b, c, d, e, f, g, h; alulról fölfel 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Tehát minden koczkát egy betű és egy szám jelöl meg pontosan. A tisztek nevét a nagy kezdőbetűvel szokás jelölni, így:

K = király (König),
V = vezér (királyné, Dame),
B = bástya (torony, Thurn),
F = futó (Läufer),
H = huszár (ló, Springer).

A gyalogosokat (paraszt, Bauer, Pion) a közlött játékokban nem jelölik külön névvel, csak a számozott koczkával; a feladványokban (Problem) gy. a jelök.

Szabály az is, hogy az 1. és 2. soron a világos, a 7. és 8. soron a sötét bábokat állítjuk föl.

1. számú feladvány.

Galitzky dr.-tól Nolinokban. (Feladványversenyen első díjat nyert.)

Világos: Kg1; Vd6; Be4; Fc6; He4; gy. g4, h4.

Sötét: Kf3; Fc2; Hb1 és e6; gy. h5.

Világos indul és a második lépésre matot jelent.

(A megfejtés beküldésének határnapija október 6-dika.)

1. számú játék.

Játszották a nemzetközi mesterversenyen Münchenben, 1900 július 27-dikén.

Világos:	Sötét:
Janowski D. (Szentpétervár.)	Maróczy G. (Budapest.)

1. d2—d4	d7—d5
2. e2—e4	e7—e5
3. d4×e5	d5—d4
4. e2—e4	Hb8—c6
5. Fc1—f4	Hg8—e7
6. Ff4—g3	h7—h5
7. h2—h3	g7—g5
8. h3—h4	g5—g4
9. Hb1—d2	He7—g6
10. f2—f4	Ff8—e7
11. Ff1—d3	Hg6×h4
12. Vd1—e2	Hh4—g6
13. e5—e6	h5—h4
14. Ve2×g4	Fe8×e6
15. f4—f5	Fe6—c8
16. Fg3—h2	Hg6—e5
17. Vg4—e2	He5×d3+
18. Ve2×d3	He6—b4
19. Vd3—b3	a7—a5
20. Hg1—h3	a5—a4
21. Vb3—d1	Hb4—d3+
22. Ke1—f1	Hd3×b2
23. Vd1—g4	Ba8—a6
24. Hh3—f4	Ke8—f8
25. Hf4—d5	Ba6—c6

Világos:

26. Fh2—e5
27. Vg4—h5
28. Hd2—f3
29. f5—f6
30. Hd5×e3
31. Ba1—d1
32. Vh5×h4
33. g2×f3
34. Fe5×d4
35. Bd1—d3

Sötét:

Bh8—g8
Fe7—g5
Hb2×c4
He4—e3e3
Fg5×+
Fe8—g4
Fg4×f3
Be6—c2
Vd8—a8
Va8—a6

Világos földadja a játékot.

E játék a kiváló magyar mesternek a kombinációk szépségével díszére válik.

*

Hírek. Münchenben a német sakkszövetség a nyáron nemzetközi versenyeket rendezett. A mesterrek versenyén a legjobb eredményt Pillsbury (Amerika), Schlechter (Ausztria) és Maróczy (Magyarország) érték el.

Ströbeck helység igen nevezetes arról, hogy ott apraja-nagyja egyaránt tud sakkozni már évszázak óta. A harzi sakkszövetségnek az idén ott volt a nagygyűlése s ez alkalommal 24 fiú és 24 leány is részt vettek a versenyekben.

FEJTÖRŐ.

Száurejtvény.

- 1, 2, 4, 5. Pogány vezér Szt. István korában.
- 3, 5, 4, 2. Úton-útfélen termő növény.
- 1, 5, 4, 2. A ház egy része.
- 1, 2, 3, 4, 5. Latin szónak vége egy erkölcsi foglalkozás — hazánk egy folyója.

Földrajzi kérdés:

Melyik Európa, Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália legmagasabb hegye; mekkora a magassága?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. október 7.

Az 51. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az elért magasság 4410 méter.
Földrajzi kérdés: Budetín. Történelmi kérdés: Kara Musztafa. Thököly Imrénének eszközölte ki a fejedelemséget. Természettudományi kérdés: Amerikai tapir (tapirus americanus). Képrejtvény: Végig mentem az ormódi temetőn.

Helyesen fejtették meg: Gyárfás Elemér, Milhofer Gyula, Platzner Árpád, Vécsei Ferencz, Singer Gyula, Háberfeld Aurél, Techet Károly, Szepessy Lajos, Erdei Vilmos, ifj. Hampel József, Lőrincz Ferencz és Dezső, Joó Miklós, Biró Imre, Balássy Miklós, Matusik István, Adler József, Gulovics Andor, Kreisler Imre, Simonyi István, Reichenfeld László, Pap Sándor, Fábrián József, Wundszám Sándor, Gécey Géza, Vadas Zoltán, Szauer József, Zomody József, Molnár Aladár, Vargha László,

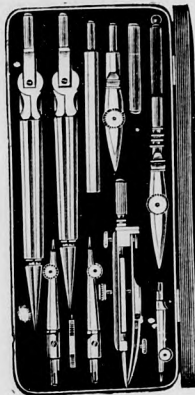
Fried Nándor, Pappszász Tamás, Jurenák Géza, Ács Nagy István, Szilágyi János, Schärer Sándor, Lázár Béla, Paulini Jenő, Prágyik Flóris, Borosnyay Oszkár, Kutlik Félix, Bejna Ferencz, Emmerling László, Kóri Endre, Lustig Henrik, Laufer Ödön és Rezső, Spur Endre.

A jutalmul kitűzött könyvjutalmat («Kane, a sarkutazó») Adler József főreáliskolai tanuló nyerte meg Budapesten (Aréna-út 36/c.).

SZERKESZTŐI TELEFON.

Önképzőkori tudósítónak újabban a következő ajánlkozokat fogadtuk el: Szilágyi János, löcsei főreáliskola, Diósszilágyi Sámuel, makói főgimnázium, Molnár Aladár, budapesti VIII. kerületi főgimnázium, Gyárfás Elemér, nagyszombati főgimnázium, Ficsor Antal, rimaszombati főgimnázium, Halász Jenő, jászberényi főgimnázium, Szeremley Császár Loránd, esztergomi ref. főgimnázium, Gyárfás Elemér, nagyszombati állami főgimnázium, Singer Gyula, körmöcbányai főreál, ifj. Hampel József, ág. ev. főgimnázium Budapesten, Péter Károly, budapesti kegyesrendi főgimnázium, Bohrandt Lajos, budapesti IX. ker. felső kereskedelmi iskola, Varga Csongor, szatmári főgimnázium, Banczik Samu, roznányi ág. ev. főgimnázium, Krepelka Ferencz, pozsonyi főreáliskola, Litsék Zoltán, lugosi főgimnázium, Geiringer Aurél, pozsonyi lyceum, ifj. Deil Jenő, kassai főgimnázium, Novák J., pécsi főreáliskola.

Gy. E. (Nagy-Szeben.) Valószínűleg valamely turista folyóiratban. Ajánlatát elfogadjuk. — **H. K.** (Neve napra.) A «Kis Lap»-ba való. — **Laufer Rezső.** (Budapest.) Nem lesznek. Az új igazgató levette a kérdést a napirendről. Egyik-másik előadásra bizonyos számú jegyet fog az intézetek tanulóinak rendelkezésére bocsátani. — **M. A.** (Budapest.) Kaphatók a kiadóhivatalban 1 korona 60 fillérért. — **Várakozó.** Olyanokat elfogadjuk. — **Kéler Tibor.** (Késmárk.) Az erdési pályához érettségi bizonyítvány kell. Ha körülmenyesen akar az életpályák dolgában tájékozódni, ajánljuk *Ferenczy István* «Életpályák» című könyvét (kapható minden könyvkereskedésben), ebben mindent megtalál. Egy szám ára 20 fillér, küldje levélbélyegegben a kiadóhivatalnak, s kérje a hiányzó számokat. — **E. V.** (Pozsony.) Nem önnök szólott. Legyen teljesen nyugodt. — **Platzner Árpád.** Megrendelését átadtuk a kiadóhivatalnak. — **G. A.** (Pozsony.) A saját intézetére nézve felajánlott szolgálatát szívesen elfogadjuk, a többi intézeteknél van már tudósítónk. — **Krantz Károly.** (Budapest.) Bekötési táblát a kiadóhivatal küld, ára 1 korona 60 fillér. A pénzt előre beküldi, a pontos címét tudatja, s a bekötési táblát meg fogja kapni. — **Dora Mihály.** Az évfolyamot ne küldje Budapestre, hanem ha be akarja kötetni, rendelje meg 1 korona 60 fillérért a bekötési táblát, s ott-hon valamely könyvkötővel köttesse be. A levélpapírosodat, fiam, az iskolai füzetből szoktad kitépni? — **Erdei Károly.** (Debreczen.) Szép és érdekes leveledet szeretettel olvastam. Te, édes fiam, derék ifjú vagy, s én büszke vagyok az olyan magyar diákra, a ki gyalog megy el Párisba, gyalog jön vissza s oly talpraesetten gondolkodik az életről, mint azt a te leveledből látom. És ki-érezem soraidból, hogy nem hiú szavakkal való dobálózás, mikor ezt írod: «Szegény fiú vagyok. Fáradságos munkával kell fentartanom magamat s segíteni öreg édes anyámat. Sokat kell küzdenem, de küzdök szívesen s ha látom, hogy így nem elég, jobban megfeszítem erőmet, de megszerzem mindazt, a mire szüksége van az ifjúnak, hogy helyes itélettel tudja tetteit kormányozni s hogy meg tudja vívni a nagy harcokat, hol nemcsak az egyénért, hanem a nemzetért kell küzdeni!» Megrendelés nincs több, a mi volt, azt egyik társad elintézte. Az előfizetési felhívást lapunk más helyén közzé tesszük.

CALDERONI ÉS TÁRSA BUDAPEST,

Váci-u. 1. Kishid-u. 8.

ajánlják a legnagyobb választékban és igen jutányos árakon a legújabb kivitelű

svájci rajzeszközöket,

finom kivitelű henger alakú rajzeszközöket. Legjobb minőségű **Klitz** vagy **Riefel-gyártmányu**

iskolai rajzeszközöket.

szemüvegek és orrszipetők, mennyiség-tani, természettani, láttani, villanyos és vegytani készülékek, színház és tábori látszóvek, szoba-, ablak- és tüdőhőmérők, fényképezési 8819 készülékek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

KIS DEKAMERON

Válogatott beszélek.

A serdülő ifjuság számára kiszemelve s itt-ott módosítva.

Irta **JÓKAI MÓR**

Neogrády Antal rajzaival.

Negyedik kiadás.

Ára füzve 2 forint.

A KARD ÉS LANT HÖSE.

Regényes történet a magyar ifjuság számára.

Irta

GAAL MÓZES.

Széchy Gyula 34 rajzával.

Ára vászonkötésben 2 frt.

A költő *Zrínyi Miklós* életének kisebb regény keretében foglalt története a mű tárgya. Valami melegség, közvetlenség hatja meg az olvasót, midőn Gaal Mózesnek ezt a könyvét olvassa; szinte kiolvassa a sorok közül, hogy minő szeretettel elevenítette fel a nagy költő, a nagy államférfi s főleg a jó magyar és jó ember emlékezetét. A serdülő kortól festi jellemét változatos, részben költött epizód eseményeknek középpontjába; majd Pázmány Péter udvarában s midőn férfivá érkezik: a csáktornyai várban. A «Zrínyiász» keletkezésének költői szép leírása igen figyelemre méltó s a politikai életben jelentős szerepet játszó hadvezér-költő jellemzése életének derekán. Históriait olvas az ifjú a képzelmet megragadó történet keretében s főleg, mint ilyen olvasmányt ajánljuk.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKEZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A vértanúk ünnepén.

Eljön minden esztendőben, mint a sirból följáró kísértet, október hatodikának szomorú emléke. Komoly, ünnepies arccal, mintha Magyarország nemtője volna, tanúságot tesz a multról. Nem azért, hogy vérünket felforralja, hogy szívünkbe üszköt dobjon, hanem azért, hogy *tanítson*.

Kezéről lehullott a bilincs, szeméből kiszikkadt a könny, szívében nincsen gyűlölet, s ha megszólal — csodálatos igék szállanak el ajkairól. Bölcs és igaz igék. Fél század tapasztalata, a mult szenvedései, a jelen és jövő reményei szólaltatják meg. Nekünk pedig dobog a szívünk, a míg hallgatjuk, s megszáll az ihlet, s valami sürgető kívánság fog el: vajha az idők teljében mi is tehetnénk valamit közös nagy kincsünkért, a hazáért.

És elvonulnak lelkünk szemei előtt a félszázados események. Ismerjük mind a szereplő személyeket, a történelem nyitott könyvében a legszomorúbb, ámde egyszersmind a legdicsőbb lapok azok, melyekre az *Igazság* lelkes szavakkal jegyezte fel, hogy a Szabadság, a magyaroknak ősi hagyománya, hősokeket teremtett, a kik vérükkel pecsételték meg nagy szeretetüket. Látjuk a félszázados távolban csodálatosan megnőtt alakjukat, önkénytelenül is reá nehezedik szívünknek annak az időnek nehéz, kínos hangulata; együtt remegünk a reme-

HUNYADI JÁNOS SZOBRA TÓTH ISTVÁNTÓL.